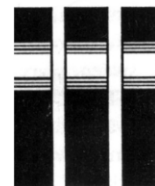

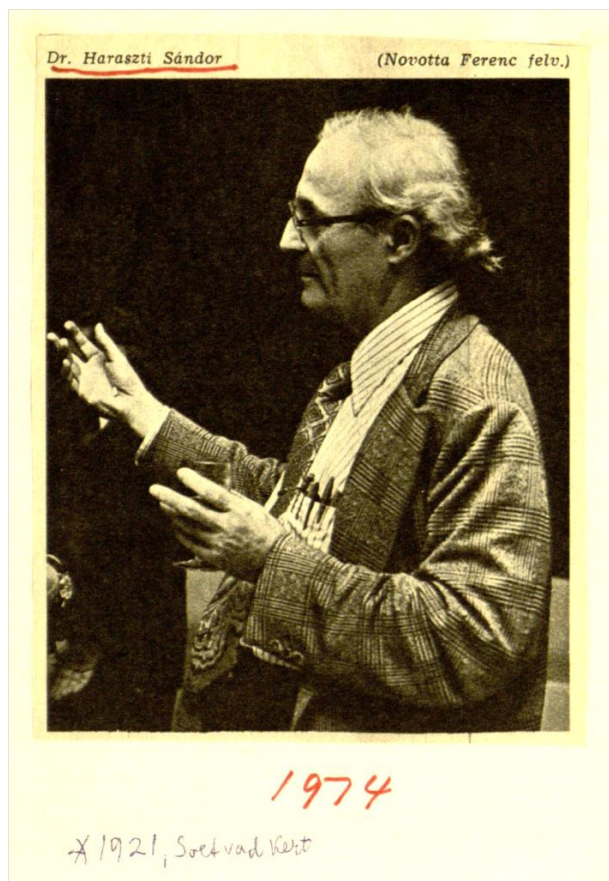
Vasváry Collection Newsletter

„Vixi, non inutilis”

Lőrincze Péter

Haraszi Sándor emlékezete¹

Haraszi Sándor portréja a II. anyanyelvi konferenciáról megjelent újságcikk mellékleteként.

*Forrás: [Vasváry-gyűjtemény](#),
Somogyi-könyvtár, Szeged*

– Gyere, fiam, mutakozz be Sándor bácsinak! – hívott apám a dolgozószobájába. 1970 volt, éppen csak elkezdtem dolgozni a pénzügyminisztérium nemzetközi főosztályán. Sándor bácsi apámnál kicsit fiatalabb, nagyon elegáns, szemüveges ember volt, aki első találkozásunk alkalmával is őszintén érdeklődött tanulmányaim, törekvéseim iránt. Amikor legközelebb meglátogatta családunkat a Szilágyi Erzsébet fasorban, meglepetésemre azt javasolta apámnak, hogy nekem feltétlenül az Egyesült Államokban kell továbbtanulnom. Konkrét elképzelése is volt, a Johns Hopkins vagy az Emory egyetem valamelyik posztgraduális, mesterfokú képzése.

Apám visszafogottan reagált, hisz akkor még a „nyugatra” utazáshoz minden egyes alkalommal külön kellett „ablakot” kérni az útlevelemből. Az amerikai ösztöndíj meg különösen ritka volt. Sándor bácsi azonban ismételten felhozta a témát. Sürgetésére elmentem az Országgyűlési Könyv-

tárba, és kikértem az ösztöndíjakra vonatkozó minisztertanácsi rendeletet. Megtudtam, hogy a folyamatot az ösztöndíjtanács felügyeli, titkársága a Mártírok útján van (ma Margit körút), a pályázathoz szükséges űrlapot ott kell igényelni. Nosza, előre! Beállítottam az utcáról, keresve az amerikai ügyintézőt. Velem szinte egykorú, elegáns fiatalember fogadott – 1989 után egy nagy

¹ (Haraszi Sándor: Soltvadkert, 1920. március 2. – Atlanta, 1998. január 16.) Egy szóval kifejezve polihisztor volt. Diplomát szerzett nyelvészetből, teológiából, sebészetből, nőgyógyászatból, valamint magas szinten tolmácsolt magyarról angolra. A magyar-amerikai kapcsolatok, az Anyanyelvi Konferencia nélkülözhetetlen alakjaként tartjuk számon.

amerikai *business school* magyarországi leányvállalata vezetőjeként találkozhattam vele. Akkori reakciója mondanivalómra csupán várakozásaimat lehűteni volt hivatott. „Lőrincze elvtárs” – akkor ez volt a megszokott megszólítás – „ösztöndíjat az USA-ba általában az kap, akit mi erre meghívunk”. (Nem részletezte, mit ért „mi” alatt, de el tudtam képzelni.) Én az áttanulmányozott rendelettel védekeztem és kértem, hogy adjon pályázati űrlapot. Ő rövid gondolkodás után átnyújtotta a vágyott dokumentumot. Diadallal vittem Sándor bácsihoz és közösen kitöltöttük. Tehát közgazdaságtudományt – *business economics* – szeretnék tanulni, megadva az Emoryt és a Johns Hopkins mint célt.

Ahhoz azonban, hogy az igénylést beadhassam, még három aláírást kellett beszereznem munkaadómtól. A pénzügyminisztérium személyzeti főosztályának vezetőjét Lakos Évának hívták, a Horthy-rendszerben ismert illegális kommunista, akit tevékenysége miatt a világháború előtt többször letartóztattak és megkínóztak. Szkeptikusan hallgatta bevezetőmet. „Maga csak disszidálni szeretne” – szögezte le. „Nem tetszik gondolni, hogy akkor egyszerűbb utat is választhattam volna? Kimegyek például egy turistacsoporttal Bécsbe, és nem jövök vissza!” – reagáltam önérzetesen, hisz soha eszembe sem jutott Magyarország elhagyása. Kissé patetikusán fejeztem be: „A megszerzett tudást hazám számára, itthon kívánom hasznosítani”.

Lakos Évát láthatóan meggyőztem, a dokumentum megkapta az első támogató aláírást. Vittem le a miniszteri titkárságra. Vályi Péter aláírásával 24 órán belül visszakaptam. Láthatóan a miniszter maga is meg volt győződve arról, hogy a tengerentúlon érdemes tanulni. A párttitkár már könnyű akadály volt. Személyesen nem ismertük egymást, nem voltam párttag. Az ösztöndíjtanács illetékes ügyintézője elismerően bólogatott, amikor a hibátlanul kitöltött folyamodványt meglátta. De megjegyezte, még nincs az ügynek vége. Igaza volt, végül csak 1974-ben utazhattam ki. És nem az Emoryra és nem a Johns Hopkinsra...

De vissza Sándor bácsihoz. Apámtól megtudtam, hogy az Eötvös-kollégiumban a szobatársa volt, az egyik diplomája neki is nyelvészet. Ezt követően elvégezte a baptista teológiát meg az orvosi egyetemet. 1956-ban már népes családjával együtt érkezett az Egyesült Államokba, ahol orvos-misszionáriusként tervezett dolgozni. Billy Grahammal a hetvenes évek elején került kapcsolatba. Dr. Graham tizenegy amerikai elnöknek volt lelki tanácsadója, és megteremtette saját műfaját, az evangelizációt. Vagyis a XX. század eszközeivel végzett keresztény hittérítést. Dr. Haraszti a hetvenes évek elején vált Billy Graham kelet-európai képviselőjévé. Sándor bácsi magyarországi látogatásainak legfontosabb célja ezzel függött össze. Meghívást kívánt szerezni Billy Grahamnek, hogy szabadon hirdethesse az evangéliumot, először egy úgynevezett szocialista országban.

Sándor bácsi egy adott ponton azt javasolta, hogy kísérjem el találkozói egy részére. Ha én vezettem a bérelt Volkswagen kisbuszt, ő tudott a következő megbeszéléseire készülni. Emellett

igény szerint jegyzeteltem, majd rövid emlékeztetőt készítettem. Sándor bácsi ezt a titkári tevékenységet bőkezűen honorálta, nagyvonalúan adott a magával hozott, filter nélküli Pall Mall cigarettából. (A fiatalabb olvasók kedvéért: a hetvenes évek elején „nyugati” cigaretta csak néhány előkelő szállodában, esetleg „magánimportként” trafikban volt kapható. Hiányzott a Levi’s farmer is, helyette az ifjúság a hazai gyártású Trappert élvezhette).

Haraszi doktor sokszereplős tárgyalási programot bonyolított le. A magyarországi baptista egyház természetesen támogatta dr. Graham meghívását, de ők nem voltak döntési helyzetben. A szabadegyházak tanácsa – ide a kisegyházak tartoztak – lett volna a látogatás gazdája. Elnöküknél is jártunk, a budai Bűrök utca egyik feltűnő villájában. Távozás után megjegyeztem, hogy ellentmondás van a képviselt egyházak szegénysége és elnökük életszínvonala között. Az Állami Egyházügyi Hivatal volt az érdemi partner, vezetői viszont leszögezték, hogy Billy Graham látogatásához meg kell szerezni a „bevett” felekezetek – református, katolikus stb. – támogatását is.

A hónapok teltek, 1974 szeptemberében egy úgynevezett MBA-programra kiutazhattam az Egyesült Államokba, fogadóm a New York-i Fordham Egyetem volt. A téli szünetben ellátogattam Sándor bácsihoz és családjához Atlantába. Nem csupán a Magyarok Világszövetsége és az Anyanyelvi Konferencia ügyeiről beszélgettünk, hanem gyermekeivel is megismerkedhettem. Sajnos új barátom, Bence, kivel diszkókba is eljutottunk, később öngyilkos lett. Billy Graham 1977-ben jutott el Magyarországra. Prédikációit Haraszi Sándor fordította magyarra. A Reverend hazaérkezését követően jelezte Carter elnöknek, hogy elérkezett az ideje a Szent Korona visszaszolgáltatásának. Ez 1978-ban megvalósult, Sándor bácsinak köszönhetően a parlamenti átadási ünnepségre én is meghívást kaptam. 1989-ben dr. Graham a Népstadionban prédikálhatott százezer embernek, Sándor bácsi ez alkalommal szerzett tőle számomra egy dedikált prédikációgyűjteményt. Ezt később a Baptista Könyvtárnak ajándékoztam. Graham tiszteleteshez és Carter elnökhöz kapcsolódott az is, hogy Magyarország megkapta az úgynevezett „mfn-elbánást”².

1977 és 1989 között egyébként Billy Graham – ugyancsak Haraszi Sándor szervezésében – evangelizációs utat tett több szocialista országban, sőt a Szovjetunióban is.

Haraszi Sándor nélkül valószínűleg egész életpályám másként alakult volna. Évtizedekig szakmailag abból éltem, amit a Fordham Egyetemen tanultam 1974–75-ben, olyan tantárgyakból, melyekkel akkor a Marx Károly Egyetem nemzetközi kapcsolatok szakán nem találkozhattam. Büszke voltam arra, hogy halálát követően özvegye, Rózsika néni meghívott, hogy egy megemlékezésen én is szólaljak fel, beszéljek Sándor bácsi szellemi örökségéről. Családja iratait az atlantai Emory Egyetem könyvtárára hagyta. Mivel Sándor bácsi híres volt arról, hogy mindent, ami

² MFN: *most favoured nation treatment*: a legnagyobb kedvezmény elve. Jelentése: a legelőnyösebb kereskedelmi vámtarifa biztosítása az USA részéről Magyarországnak.

vele történt, dokumentált, az anyag a magyar emigráció történetének rendkívül értékes forrása lehet. A dokumentumok még felkészült kutatójukra várnak.

Szerk. megj.: a Vasváry-gyűjteményben az alábbi források találhatók Haraszti Sándorról:

- Adattár A2/a:32 ; H2:5–9 ; +H1:14.
- Bölöny József: Magyarok a nagyvilágban. III/1. kötet, p. 90–91. Kéziratmásolat.
- Szócikk az [Amerikai Magyar Lexikon](#)ban Vasváry Ödön kéziratós cédulakatalógusa alapján.

Végül, de egyáltalán nem utolsósorban: Lőrincze Péter 2018-ban és 2019-ben is adományozott dokumentumokat a Vasváry-gyűjteménynek. Többek között egy könyvet, amit Haraszti Sándor dedikált Lőrincze Lajosnak (Emlékkönyv: a Torontói Első Magyar Baptista Gyülekezet Rámai Tábor... (280 E49), valamint egy kézzel írt levelet: Haraszti, Alexander S. levele Lőrincze Lajoshoz. Atlanta, GA, 1969. május 21. (Lőrincze Lajos Amerikába hívásáról, egy több hónapos körút megszervezéséről).

